

F. t. medieansvarslov

indsendere af læserbreve. Der henvises herom til udvalgets overvejelser i betænkningen side 279-280.

I øvrigt findes der ikke nogen retspraksis, der klart viser, om bestemmelsen skal tages efter sin ordlyd eller kan være genstand for en udvidende fortolkning, f.eks. således, at en unavngiven fotografers billede og de eventuelle deri affotograferede unavngivne personer kan anses for omfattet af beskyttelsen.

Ordet »unavngiven« er ikke nærmere beskrevet i vidnebetænkningen, men forudsættes at skulle forstås i overensstemmelse med anvendelsen af det tilsvarende udtryk i den gældende presselov. Der henvises herom til Medieansvarsudvalgets betænkning kapitel 5 om massemediernes strafferetlige ansvarssystem, se navnlig side 160-162 og side 182-188.

Fritagelsen omfatter efter sin ordlyd »vidneforklaring om, hvem der er forfatter eller kilde til en i skriftet optaget unavngiven artikel eller meddelelse«. Dette indebærer for det første, at fritagelsen må antages at være begrænset til besvarelsen af spørgsmål, der har betydning med henblik på at identificere kilden. For det andet forudsætter bestemmelsen, at kildens oplysninger har givet sig udslag i en trykt artikel eller meddelelse. Der er således ikke kildebeskyttelse med hensyn til oplysninger, som endnu ikke har dannet grundlag for en artikel m.v., der er trykt. Det vil navnlig sige, at vidnefritagelsen ikke gælder for journalister på »research-stadiet«.

Endvidere fremgår det af bestemmelsens ordlyd, at kildebeskyttelsen kun gælder i relation til unavngivne artikler og meddelelser. Dette har dog næppe været hensigten. Udvalget forudsætter således, at kildebeskyttelsen omfatter anonyme oplysninger i såvel navngivne som unavngivne artikler m.v.

Ovennævnte spørgsmål er drøftet i Medieansvarsudvalget, se betænkningen side 279-281.

5.2.3. Begrænsninger i vidnefritagelsen

Vidnefritagelsesreglen begrænses af reglen i retsplejelovens § 172, stk. 2, der har følgende ordlyd:

»Stk. 2. Angår sagen en forbrydelse, der kan medføre højere straf end hæfte, eller angår den brud på tavshedspligt, som påhviler nogen i offentlig tjeneste eller hverv, og vidneførslen findes nødvendig af hensyn til sagens opklaring, kan retten dog pålægge de i stk. 1 nævnte personer vidnepligt, såfremt hensynet til vægtige offentlige eller private interesser afgørende taler derfor.«

Retten kan således kun pålægge de i stk. 1 nævnte personer vidnepligt, såfremt følgende tre betingelser er opfyldt:

1. Sagen angår en forbrydelse, der kan medføre højere straf end hæfte eller angår brud på tavshedspligt,

2. vidneførslen er nødvendig af hensyn til sagens opklaring, og

3. hensynet til vægtige offentlige eller private interesser afgørende taler for at give vidnepligt.

Vidnepligt kan kun pålægges i straffesager og kun, når det er nødvendigt for at opklare en forbrydelse.

Bestemmelsens anvendelsesområde i praksis er nærmere belyst i betænkningen side 252-261 om retspraksis vedrørende vidnepligt, hvortil der henvises.

På baggrund af den foreliggende praksis kan udvalget fastslå, at der kun meget sjældent bliver tale om retssager vedrørende journalisters kildebeskyttelse. Det kan skyldes flere forhold. For det første at journalister et langt stykke ad vejen i deres arbejde hjælper politiet i arbejdet med at opklare forbrydelser ved at omtale dem, bringe efterlysning m.v. Endvidere kan det skyldes, at politiet og anklagemyndigheden er tilbageholdende med hensyn til at afkræve journalister m.v. vidneforklaring i sager, hvor der foreligger væsentlige hensyn til kildebeskyttelsen.

Bortset fra et enkelt tilfælde, der angik et materielt pressedelikt, viser gennemgangen af praksis, at formålet med vidneførslen kun var at søge spor til opklaring af en forbrydelse.

Det anføres i betænkningen side 261, at journalister, udvalget bekendt, i intet tilfælde har oplyst kilden uanset rettens kendelse herom, når journalisten har ment, at kilden burde beskyttes. Anklagemyndigheden har på den anden side - dog med en enkelt undtagelse - heller ikke fulgt rettens kendelse op med gennemførelse af tvangsmidler.

Det har ligget uden for udvalgets opgave at behandle spørgsmålet om anvendelse af tvangsmidler over for vidner, der vægrer sig ved at afgive forklaring trods rettens kendelse herom, men udvalget peger på, at risikoen for konfrontationer mellem massemediernes og anklagemyndigheden formentlig navnlig kan tænkes at opstå i de situationer, hvor en alvorlig forbrydelse er begået, og hvor denne ikke blot omtales i medierne, men hvor medierne samtidig giver gerningsmanden adgang til umiddelbar anonym optræden i medierne ikke kun som meddeler, men samtidig som direkte gerningsmand. Det er antagelig således, at hensynet til en forestilling om den almindelige retsfølelse i befolkningen spiller en væsentlig rolle i disse tilfælde.

5.3. Medieansvarsudvalgets overvejelser

5.3.1. Udvidelse af kildebeskyttelsen til at omfatte de elektroniske medier

Udvalget har drøftet, om der for de elektroniske medier er det samme behov for kildebeskyttelse og dermed vidnefritagelse som for den trykte presse.